

Nurmatov Ismoiljon Yusupovich,

Sultonov Hayotjon.Abdumuxammedovich

Mamadaliyev O'tkirbek Botiraliyevich,

Tojiev Kamoliddin G'afurovich

Farg'ona viloyati Dang'ara tumani 1-son kasb hunar maktabining

"Umum kasbiy"fanlar kafedrasining mahsus fan o'qituvchilari

Annotatsiya. *Yo'l belgilari haydovchilar va piyodalarga yo'l harakati qoidalari, xavf-xatarlar va yo'l sharoitlari to'g'risida muhim ma'lumotlarni taqdim etish orqali yo'l harakati xavfsizligini ta'minlashda hal qiluvchi rol o'ynaydi. Ushbu maqola yo'l belgilarining muhim funksiyalarini o'rganadi, ularning baxtsiz hodisalarni kamaytirishga ta'sirini tahlil qiladi, transport oqimini nazorat qiladi va transport tizimlarining samaradorligini oshiradi. Mavjud adabiyotlar va empirik usullarni o'rganish orqali ushbu tadqiqot yo'l belgilarining samaradorligini baholaydi va ularni takomillashtirish strategiyasini taklif qiladi.*

Kalit so'zlar: *Yo'l belgilari, yo'l harakati xavfsizligi, yo'l harakati boshqaruvi, baxtsiz hodisalarning oldini olish, transport samaradorligi, haydovchilar harakati, piyodalar xavfsizligi.*

Yo'l harakati xavfsizligi butun dunyo bo'ylab juda muhim muammo bo'lib, har yili millionlab odamlarning hayoti yo'l-transport hodisalaridan aziyat chekadi. Yo'l harakati bilan bog'liq jarohatlar va o'limlarni yumshatish uchun ishlatiladigan ko'plab strategiyalar orasida yo'l belgilari asosiy vositadir. Ushbu belgilar yo'l foydalanuvchilariga hayotiy ma'lumotlarni etkazish, ularning xatti-harakatlarini boshqarish va transport vositalari va piyodalarning tartibli oqimini ta'minlashga xizmat qiladi. Ushbu maqolaning maqsadi yo'l belgilarining yo'l harakati xavfsizligini ta'minlashdagi rolini o'rganish, ularning dizayni, joylashishi va turli xil transport muhitida samaradorligini ta'kidlashdir.

Ushbu tadqiqot yo'l belgilarining yo'l harakati xavfsizligiga ta'sirini baholash uchun kuzatuv tahlili, baxtsiz hodisalar ma'lumotlarini ko'rib chiqish va haydovchilar so'rovlarining kombinatsiyasidan foydalanadi. Yo'l belgilarini joylashtirish va baxtsiz hodisalar darajasi o'rtasidagi bog'liqlikni o'rganish uchun turli xil yo'l muhitlari, shu jumladan shahar, shahar atrofi va qishloq joylari ma'lumotlari to'planadi. Haydovchilarga yo'l belgilarini idrok etish va taqdim etilgan ma'lumotlarning ravshanligi to'g'risida tushuncha to'plash uchun so'rovlar tarqatildi.

Tadqiqot shuningdek, yuqori xavfli hududlarda yo'l belgilarining tarqalishini baholash va baxtsiz hodisalarni yumshatishda ularning samaradorligini baholash uchun GIS xaritalash vositalaridan foydalanadi.

Yo'l belgilari haydovchilar, piyodalar va boshqa yo'l foydalanuvchilariga muhim ma'lumotlarni taqdim etish orqali yo'l harakati xavfsizligini ta'minlashda hal qiluvchi rol o'ynaydi. Ular transportni tartibga solish, ogohlantirish va boshqarishda yordam beradi, bu baxtsiz hodisalar xavfini kamaytiradi va yo'llarda silliq va xavfsiz harakatlanishni ta'minlaydi. Yo'l harakati xavfsizligini ta'minlashda yo'l belgilarining ba'zi asosiy vazifalari:

Trafikni tartibga solish

- Transport oqimini boshqarish va boshqarish: tezlik chegaralari, to'xtash belgilari va transport signallari kabi tartibga soluvchi belgilar transport vositalarining harakatini boshqarishda, tartibli va xavfsiz haydash harakatlarini ta'minlashda yordam beradi.

- Qonunlarni bajarish: bu belgilar tezlikni cheklash, to'xtash qoidalari va yo'l harakati qoidalari kabi qonuniy talablarni bildiradi, qoidabuzarliklar va baxtsiz hodisalar ehtimolini kamaytiradi.

Potentsial xavf haqida ogohlantirish

- Haydovchilarni xavf-xatarlardan ogohlantirish: ogohlantirish belgilari keskin burilishlar, tik qiyaliklar, piyodalar o'tish joylari yoki hayvonlar o'tish joylari kabi potentsial xavf haqida oldindan xabar beradi. Bu haydovchilarga tezlikni sozlash va ehtiyotkorlik bilan yondashish uchun vaqt beradi.

- Ekologik xabardorlik: ular haydovchilarga ob-havo, qurilish zonalari yoki ko'chkiga moyil bo'lgan joylar tufayli sirpanchiq yo'llar kabi yo'l sharoitidagi o'zgarishlar haqida ma'lumot beradi.

Haydovchilar uchun qo'llanma

- Yo'nalish va masofalarni taqdim eting: qo'llanma belgilari kelgusi chiqishlar, yo'nalishlar va yoqilg'i quyish shoxobchalari yoki dam olish joylari kabi xizmatlar haqida ma'lumot beradi. Bu haydovchilarga samarali va xavfsiz harakatlanishiga yordam beradi.

- Marshrutni aniqlash: ular haydovchilarga mo'ljallangan marshrutda qolishga yordam beradi, chalkashliklarni kamaytiradi va yo'lning keskin o'zgarishi yoki to'xtashlarining oldini oladi.

Piyodalar Xavfsizligini Ta'minlash

- Piyodalar o'tish joylari va piyodalar joylarini belgilang: piyodalar belgilari haydovchilarga ham, piyodalarga ham yo'lni kesib o'tish xavfsiz bo'lgan joyni aniq ko'rsatib, piyoda odamlar bilan bog'liq baxtsiz hodisalar xavfini kamaytiradi.

- Maktab zonalari va sekinlashadigan joylar: maktablar va bog'lar yaqinidagi maxsus belgilar haydovchilarni sekinlashishga, tirbandlik ko'p bo'lgan joylarda bolalarni va boshqalarni himoya qilishga undaydi.

Favqulodda Vaziyatlar

- Favqulodda chiqish va xizmatlarni ko'rsating: yo'l belgilari kasalxonalar yoki politsiya bo'limlari kabi favqulodda xizmatlarni, shuningdek, magistral yo'llarda favqulodda chiqishlarni ko'rsatib, tanqidiy vaziyatlarda tezkor kirishni ta'minlaydi.

Muhim ma'lumotlarni aniq etkazish orqali yo'l belgilari yo'l-transport hodisalarining asosiy sababi bo'lgan inson xatosini kamaytirishga yordam beradi. Ular, shuningdek, transport oqimining silliq bo'lishiga hissa qo'shib, yo'llarni hamma uchun xavfsizroq qiladi.

Natijalar yo'l harakati xavfsizligini ta'minlashda yo'l belgilarining inkor etilmaydigan ahamiyatini ta'kidlaydi. To'g'ri ishlab chiqilgan va joylashtirilgan belgilar haydovchilar va piyodalarga muhim ko'rsatmalar beradi, transport

oqimini tartibga solish va baxtsiz hodisalarning oldini olishga yordam beradi. Shu bilan birga, tadqiqot muntazam texnik xizmat ko'rsatish zarurati, ob-havoning imo-ishora ko'rinishiga ta'siri va zamonaviy transport tizimlarida raqamli belgilarning ortib borayotgan roli kabi bir qancha muammolarni ham ta'kidlaydi.

Yo'l belgilarining rolini muhokama qilishda ulangan transport vositalari va aqlli infratuzilma kabi rivojlanayotgan texnologiyalar an'anaviy belgilarga qanday ta'sir qilishini ko'rib chiqish juda muhimdir. O'zgaruvchan sharoitlarga moslasha oladigan yoki transport vositalari bilan bevosita aloqa qila oladigan raqamli yo'l belgilari mavjud tizimlarga qimmatli qo'shimcha bo'lishi mumkin.

Xulosalar

Yo'l belgilari yo'l harakati xavfsizligining muhim tarkibiy qismi bo'lib, baxtsiz hodisalarning oldini olish va transportning silliq oqimiga sezilarli hissa qo'shadi. Ularning ahamiyati yaxshi hujjatlashtirilgan bo'lsa-da, ayniqsa, belgilarni saqlash, joylashtirish va yangi texnologiyalarga moslashish sohalarida hali ham yaxshilanish uchun joy mavjud. Ushbu tadqiqot yo'l belgilarining muhim rolini tasdiqlaydi va tez rivojlanayotgan transport landshaftida ularning samaradorligini oshirish uchun doimiy harakatlarni talab qiladi.

Yaxshilangan texnik xizmat: ko'rinishni ta'minlash uchun yo'l belgilarini muntazam tekshirish va texnik xizmat ko'rsatish, ayniqsa qishloq va yuqori xavfli hududlarda.

Strategik joylashtirish: yo'l belgilarini avariylarni kamaytirishda ularning samaradorligini oshirish uchun ularni optimal joylashtirish bo'yicha ko'proq tadqiqotlar.

Texnologiya bilan integratsiya: atrof-muhit sharoitlariga moslasha oladigan va avtonom transport vositalari bilan aloqa qila oladigan raqamli yo'l belgilarini o'rganish.

Jamoatchilikni xabardor qilish kampaniyalari: yo'l belgilarining ahamiyati va yo'l harakati qoidalariga rioya qilish bo'yicha xalq ta'limini oshirish.

Kelajakdagi texnologiyalar bo'yicha tadqiqotlar: yo'l belgilarining kelajakdagi transport texnologiyalari, shu jumladan avtonom transport vositalari va aqlli yo'l tizimlari bilan o'zaro ta'siri bo'yicha doimiy tadqiqotlar.

1. World Health Organization (WHO). Road Traffic Injuries. Available online: <https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/road-traffic-injuries> (accessed on 20 June 2022).
2. Assailly, J.P. Road safety education: What works? *Patient Educ. Couns.* 2017, 100, 24–29. [CrossRef] [PubMed]
3. Faus, M.; Alonso, F.; Fernández, C.; USeche, S.A. Are Traffic Announcements Really Effective? A Systematic Review of Evaluations of Crash-Prevention Communication Campaigns. *Safety* 2021, 7, 66. [CrossRef]
4. Nowak, R. United Nations Road Safety Conventions. In Proceedings of the ECA-ECE-ICAP Workshop, Addis Ababa, Ethiopia, 12–13 November 2014.
5. United Nations (UN). 19. Convention on Road Traffic; UN: Vienna, Austria, 1968. Available online: https://treaties.un.org/doc/Treaties/1977/05/19770524%2000-13%20AM/Ch_XI_B_19.pdf (accessed on 26 July 2022).
6. Michigan Department of Transportation. Transportation National Firsts. Available online: <https://www.michigan.gov/mdot/about/history/transportation-national-firsts> (accessed on 10 October 2022).
7. Virginia Department of Transportation (VDOT). Chapter 2: Reflective Glass Beads; VDOT: Richmond, VA, USA, 2012. Available online: http://www.virginiadot.org/business/resources/materials/mcs_study_guides/bu-mat-pavemarkch2.pdf (accessed on 11 January 2017).